

tim i nastojim ugraditi u redovnu programsku praksu. U proteklom periodu imali smo niz izložbi suvremene umjetnosti — rekapitulaciju nekih pojava sedamdesetih godina, te izložbe iz umjetničke prakse danas (**Primjeri primarnog i analitičkog slikarstva u Jugoslaviji, Mlada umjetnost iz Berlina, Suvremeni britanski crtež, Kipari iz Berlina, Američki i evropski crtež, Nova skulptura**, izložbe Nine Ivančić, Julija Knifera, Ivana Kožarića, Đure Sedera, program eksperimentalnog filma, arhitektura Borisa Podrecca itd.). Što se tiče »sluha« za novu umjetnost, sada nema problema. Problemi su druge vrste; financijske, kadrovske, prostorne i tehničke prirode.

8. Zgrada što smo je dobili na korištenje nije bila zamišljena niti građena za galeriju. Adaptacijom interijera privedena je željenim funkcijama, barem što se tiče izložbenog prostora, prostora za stalni postav i depoa. Planiramo uređenje podruma za edukativno-didaktičku aktivnost i adaptaciju tavana za radne prostorije. Tako ćemo dobiti više prostora za izložbenu djelatnost. Posve je sigurno da će nam s vremenom biti sve teže budući da se fundus ipak povećava, doduše manje otkupom a više donacijama. Sa »ponašanjem« stalnog postava u konkretnom prostoru više smo zadovoljni negoli nalazimo propusta. Raspored prostorija odgovara tretmanu izložbene građe. To je niz prostorija u kružnom toku što čini prostorni kontinuitet a što opet odgovara konceptu izložbenog materijala, koji je, naime formiran kao kronološko-tematski slijed a postav ga kao takvog čini očiglednim.

9. Stalni postav, izložbeni prostor i depoi imaju sve preduvjete da sa zadovoljstvom možemo reći kako udovoljavaju višem galerijskom standardu. To je rezultat odgovarajućih adaptacija i primjene tehnike, sistema protupožarne zaštite, protuprovalne zaštite, dobro postavljene rasvjete te korištenja odgovarajućih pomoćnih sredstava za prezentaciju izložbene građe. Ono što nas čini nezadovoljnim jest način financiranja i nemogućnost zapošljavanja novih stručnih kadrova, politika otkupa, a što je sve zajedno, rezultat administriranja u kulturi. Samo ova, sistematski neriješena pitanja razlog su što GLU ne daje više negoli to čini sada.

Galerija umetnosti, Priština

Shyqri Nimani

Priljeno: 17. 3. 1986.

1. Proteklo je već sedam godina od osnivanja Galerije umetnosti (Galeria e Arteve) u Prištini, koja je počela sa radom 2. februara 1979. godine, otvaranjem prve izložbe dela iz svog umetničkog fundusa, nasledenog od Pokrajinske zajednice za kulturu.

Tim je povodom prigodnoj svečanosti drug Pajazit Nushi, potpredsednik Izvršnog veća Socijalističke Autonomne Pokrajine Kosova, rekao: »Ubeđen sam da se osnivanjem ove institucije ostvaruju plemenita stremjenja mnogih generacija, posebno stvaralaca iz oblasti umetnosti čija su dela naslikala Galeriju umetnosti mnogo ranije nego što smo je mi institucionalizovali«. Ova mlada institucija, jedna od najmlađih u zemlji, poseduje danas skromnu zbirku umetničkih dela, oko 500 eksponata, od kojih su oko 200 dela sakupile razne komisije pre osnivanja Galerije, dok je ostalih 300 dela otkupljeno po kriterijumima komisija Galerije umetnosti.

Ovu zbirku čine radovi istaknutih kosovskih, jugoslavenskih i nešto svetskih autora, kao što su na primer: Radović, Gjokaj, Berisha, Mulliqi, Emra, Nimani, zatim Gvozdenović, Konjović, Bernik, Prica, Miljuš, Karanović, zatim Gentilini, Kodra, Paskali. . .

Savremena jugoslavenska grafika je brižljivo prikupljena iz svih krajeva zemlje, dok se zbirka kosovskog i jugoslovenskog slikarstva, vajarstva, keramike, tapiserije i drugih disciplina primenjenih umetnosti neprestano obogaćuje.

2. Galerija umetnosti u Prištini je prva, i jedina za sada, profesionalna institucija na Kosovu. Zato je ona, za sada, zamišljena kao »univerzalna«, to jest ona vrši misiju za buduća dva krila Muzeja savremene umetnosti (za koji postoji elaborat i čija se izgradnja predviđa u skoroj budućnosti), jedno za suvremenu likovnu a drugo za suvremenu primenjenu umetnost.

Galerija umetnosti u Prištini ima svoju komisiju za otkup umetničkih dela, koju čine pet članova (slikar, vajar, grafičar, dizajner i likovni kritičar) sa dvogodišnjim mandatom. Sredstva za otkup obezbeđuje Pokrajinski SIZ za kulturu. Komisija ima na raspolaganju Pravilnik za otkup. Sedamdeset odsto sredstava namenjeno je za otkup dela kosovskih autora, a trideset odsto za otkup dela autora iz drugih krajeva. Dela se otkupljuju na našim značajnim likovnim manifestacijama i u ateljeima umetnika. Zbog ograničenih sredstava otkupnom politikom Galerije nastoji se da se po mogućnosti zaokruži opus jednog umetnika i obezbede dela tekuće umetničke produkcije.

3. Pošto sakupljanje kolekcije Galerije umetnosti u Prištini obuhvata mali vremenski period — dvadesetak godina (od toga svega sedam

Iz stalne postav Galerije umetnosti u Prištini

godina sa smišljenom koncepcijom), onda je sasvim logično da se postavke iz kolekcije prikazuju javnosti jednom do dva puta godišnje, i to u trajanju od dva do tri meseca, deleći ih po medijumima — jedan put slikarstvo, zatim skulptura, grafika. . . Do sada još uvek nije bilo moguće prikazati kolekcijski opus nekog kosovskog umetnika, iako se to nadoknadilo saradnjom sa drugim muzejima u zemlji, na primer prikazivanje u Prištini opusa Ivana Tabakovića iz zbirke Muzeja savremene umetnosti u Beogradu, zatim opusa Milana Konjovića iz zbirke njegove galerije u Somboru. Osnovni kriterijum za prikazivanje ovih izložbi iz galerijske kolekcije je autentičnost i kvalitet.

Moto izlagačke delatnosti Galerije umetnosti u Prištini (bar dosadašnji) je »obimno, raznovrsno, kvalitetno«. Sama činjenica da je Galerija umetnosti u Prištini jedina profesionalna galerija na Kosovu, da se paradoksalno kasno konstituisala (Udruženje likovnih umetnika Kosova — 200 članova — deluje već 25 godina, Udruženje umjetnika primenjenih umetnosti već 15 godina i Akademija umetnosti već 12 godina), naterala ju je da jedan od osnovnih zadataka bude nadoknada, koliko je god moguće, »izgubljenog vremena«.

Godišnje, prosečno, Galerija umetnosti u Prištini organizira 20 izložbi, od kojih su neke ostvarene međurepubličkom pokrajinskom i međunarodnom suradnjom. Ono što se

ne može postići vlastitim snagama, nadoknađuje se saradnjom sa sličnim institucijama u zemlji, što je svakako vrlo funkcionalno i ekonomično. Primera radi, spomenuo bih najnoviji veliki poduhvat, suradnju osam jugoslovenskih muzeja i galerija u realizovanju impozantne retrospektive **Jugoslavenske grafike 1950—1980**, koja se utvrđenim redosledom prikazuje u glavnim likovnim centrima zemlje.

5. Uloga kustosa, čini se, svakim danom postaje sve nezavidnija. Oni još uvek mogu pratiti eventualno ono što se događa u ateljeima umetnika koji žive u istom gradu gde i kustosi. Pratiti umetničku produkciju u ostalim centrima zemlje — praktično je nemoguće. Biti prisutan na otvaranjima u okviru samo nekoliko važnih manifestacija iziskuje pozamašna sredstva, kojih više nema. Isto je, manje-više, i sa stručnom literaturom — kako domaćom tako i inostranom. Jedina svetla tačka je razmena stručnih publikacija među institucijama.

Dakle, sve ostalo ostaje na samoj inicijativi kustosa.

6. Za sada u Galeriji umetnosti u Prištini rade dva kustosa, koji prate savremenu likovnu umetnost kao i savremenu primenjenu umetnost sa dizajnom. Obrazovni program se realizira održavanjem stručnih predavanja sa projekcijom slajdova i filmova, na koja se pozivaju eminentni jugoslavenski likovni kritičari.

7. Prirodno je da svaka institucija koja se bavi savremenom umetnošću prati i ima sluha o strujanjima avangardnih stremljenja. Naša institucija, prema svojim materijalnim mogućnostima, kolekcionira takva dela, ali je više orijentisana na prikazivanje takvih trendova na samostalnim ili kolektivnim izložbama. U ovom kontekstu naveo bih, na primer, skorašnju izložbu **Nove umetničke prakse u Srbiji** ili samostalnu izložbu (slike i instalacije) mladog kosovskog umetnika Slobodana Trajkovića, koji trenutačno živi i stvara u New Yorku.

8. Aktuelna je također i problematika muzejske arhitekture. Koliko je to važan problem pokazala je i Svetska konferencija, održana u Parizu 1979. godine, u Centre National d'Art et de Culture Georges Pompidou, pod generalnom temom: **Towards An Architecture For Modern Art Museums**. Među brojne i istaknute arhitekta, kustose, umetnike, likovne kritičare, učestvovali su i direktori najpoznatijih svetskih galerija i muzeja savremene umetnosti. Tu su bili i Carter Brown, direktor Nacionalne galerije u Washingtonu, zatim Pontus Hulten, direktor Nacionalnog muzeja moderne umetnosti u Parizu, Kund W. Jensen, direktor popularnog muzeja Louisiana kod Kopenhagena, koji su se istakli sa vrlo konstruktivnim izlaganjima.

Saznanja stečena na svetskoj konferenciji o arhitekturi muzeja moderne umetnosti, održanoj u Centru »Žorž Pompidu« u Parizu 1979. g., mnogo su nam pomogla da bi smo mogli što adekvatnije vizionirati naš budući muzej savremene umetnosti, koji je predviđen da se gradi u bliskoj budućnosti u Prištini. Današnja Galerija umetnosti u Prištini nalazi se u kompleksu velelepno kompleksa Doma omladine »Boro i Ramiz« u centru grada. Ukupnu površinu čine 892,95 m², a izložbeni prostor 340 m². Autori ovog kompleksa su sarajevski arhitekti Sretko Ešpek i Nikola Žic. Sama lokacija naše Galerije omogućava veliku frekvenciju posetilaca.

9. Galeriji umetnosti u Prištini, kao jednoj od najmlađih galerija u zemlji, predstoji konsolidovanje svih fundamentalnih segmenata, što će značiti mogućnost za dalji normalan tok njene kreativne delatnosti.

Iz stalne postavke Galerije umetnosti u Prištini

